

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsvattendirektiv

Er beteckning: KN2026/00215

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtland (nedan Länsstyrelsen) har tagit del av skrivelse gällande förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsvattendirektiv.

För Jämtlands län innebär förslagen stora geografiska och ekonomiska utmaningar. Eftersom Jämtlands län kännetecknas av glesbygd, kallt klimat och en ekonomi med liten skattebas, slår EU-kraven oproportionerligt hårt mot länet jämfört med storstadsområden. Detta gör att flera av förslagen påverkat länets ekonomi hårt. Länsstyrelsen anser även att det finns mycket som är otydligt i förslagen och att det krävs mycket förtydligande och vägledning genomgående i alla förslag. Förslagen innebär omfattande förändringar lagstiftningsmässigt. Då det kommer att tillkomma följdlagstiftningar som inte ingått i remissen är det svårt att få en översyn av hela lagstiftningspaketet.

Nedan sammanfattar vi de synpunkter vi har kring de förslag till författningsändringar som vi har tagit del av:

- Extrem ekonomisk sårbarhet (hög kostnad per invånare).
- Liten skattebas ska bära stora investeringar:
Glesbygdskommuner har få invånare som delar på kostnaderna för sina reningsverk.
- Jämtlands län kännetecknas av små kommuner med låg fast befolkning och en stor turismindustri. Små kommuner med mindre ekonomi som måste anordna avloppslösningar för en markant högre belastning.
- Risk för skjutande VA-taxor.
Investeringskostnaderna för att uppgradera tekniken

kommer att driva upp de kommunala VA-taxorna kraftigt, vilket drabbar medborgarna hårt i form av ökade boendekostnader. Vi föreslår att staten skyndsamt utreder och inför ett nationellt investeringsstöd eller en utjämningsfond. Detta stöd ska riktas till glesbygdskommuner med liten skattebas som drabbas oproportionerligt hårt av investeringskostnaderna för det reviderade direktivet.

- Tekniska utmaningar i kallt klimat.
Minskad biologisk rening vid låga temperaturer. Biologisk rening (särskilt kväverening) fungerar avsevärt sämre eller inte alls när vattentemperaturen sjunker under 12 grader. Reningsverk i Jämtlands län dras med mycket kallt inkommande vatten under långa vintrar och vid snösmältning, vilket gör det tekniskt svårt och energikrävande att nå de nya gränsvärdena. Vi föreslår att Naturvårdsverket tar fram nationella undantag från kväverening för inlandskommuner samt reningsverk som dras med extremt kallt inkommande vatten.
- Orimliga krav på kväverening i inlandet.
Direktivet kräver ökad kväverening. Flera norrländska instanser (bland annat [Europaforum Norra Sverige](#)) poängterar att inlandets och Bottniska vikens vatten generellt sett är fosforkänsliga, inte kvävekänsliga. Att tvingas bygga ut dyr kväverening i Jämtlands län ger därför liten eller ingen lokal miljönytta, samtidigt som det kräver mycket energi och kemikalier.
- Definitionen av "Tätort" slår fel i fjällvärlden.
Direktivet skärper kraven baserat på "personkvivalenter" (pe) per hektar. I Jämtlands läns fjällkommuner (t.ex. Åre och Härjedalen) är den bofasta befolkningen liten, men belastningen mångdubblas under turistsäsongerna. Kommunerna tvingas dimensionera och bygga system för högsta säsongstoppar, vilket blir ekonomiskt ohållbart under resten av året.
- Spridda småorter drabbas:
Även mindre orter (ned till 1 000 pe) kan omfattas av de skärpta kraven, vilket tvingar fram omfattande ombyggnationer på platser där miljöpåverkan är minimal.

- Konkurrens om expertis.
Det råder redan stor brist på VA-ingenjörer och projektledare. När alla Sveriges kommuner måste bygga om sina reningsverk samtidigt före tidsfristerna runt 2030–2035, kommer små kommuner i Jämtlands län att få mycket svårt att konkurrera om entreprenörer och expertis.
- Krock med andra krav.
Kommunerna måste samtidigt investera i föråldrad infrastruktur (ledningsnät) och höja kraven på civilt försvar och krisberedskap. Den samlade bördan riskerar att knäcka den kommunala planeringen.
- Mycket svårt att bedöma konsekvenserna då det saknas följdlagstiftning som inte finns än och ska meddelas senare.
- Vissa definitioner är inte klara, dessa definitioner behövs för att det ska vara möjligt att förstå hur bestämmelserna ska efterlevas, exempelvis belastning till reningsverk eller torrvädersflöde.
- Utbyggnadsplanerna och utpekande av känsliga områden finns heller inte än. Det går därför inte avgöra vilka reningsverk som kommer att omfattas helt ut och inte heller vilka krav som kommer att gälla dem.
- Positivt med producentansvar för humanläkemedel och kosmetika. Vem betalar resterande andel? Beroende på utpekande av känsliga områden så kan även mindre kommuner omfattas. Detta kräver resurser, både personal, kompetens och pengar.
- Länsstyrelsen vill påpeka behovet av att resurser i form av medel tillförs Länsstyrelsen för att en effektiv tillsyn, vägledning och uppföljning ska kunna göras för att få verkstad av förändringarna i lagstiftningen.

Avsnitt 1.3 Förslag till förordning (2027:000) om avloppsvatten från tätbebyggelse

Länsstyrelsen anser att det behövs vägledning kring vilken beräkningsmetod som ska användas vid beräkning av belastning.

Länsstyrelsen anser att det är oklart vad som menas med belastning då det finns flera sätt att beräkna belastning på. Av 1 kap. 10 § framgår att tillförd belastning till reningsverket ska beräknas på grundval av den maximala genomsnittliga veckobelastning som tillförs avloppsreningsverket under året. Detta kan tolkas som att det är den faktiskt inkommande belastningen som ska användas och att det är dagens beräkningsmetod för Maxgvb inkommande som ska användas. Problemet med Maxgvb inkommande är att resultatet av beräkningen för ett enskilt reningsverk kan variera kraftigt mellan olika år. Det finns därmed en risk att kravnivåerna kan ändras plötsligt.

Länsstyrelsen anser att det behövs tydlig vägledning kring hur beräkningen ska göras oavsett vilken av dagens beräkningsmetoder som ska användas eller i det fall det rör sig om nya beräkningsmetoder. Förtydligandet är viktigt då belastningen avgör vilka reningskrav som ska gälla.

1 kap. 11§ Avloppstätort

Det behövs tydlig vägledning hur avloppstätorten ska avgränsas. Länsstyrelsen är positiv att Naturvårdsverket tar fram ett register över avloppstätorter. Begreppet avloppstätort definieras i förslaget till 9 kap. 2b § miljöbalken. Det register över avloppstätorter som Naturvårdsverket ska ta fram enligt 1 kap. 11§ uppges inte bli bindande.

Det behöver förtydligas hur avgränsningen ska göras i praktiken. Hur ska exempelvis bebyggelse intill verksamhetsområden som inte är anslutna till ledningsnätet hanteras? Hur ska avloppstätorten avgränsas i situationen där flera tätorter i kommunen är anslutna till samma reningsverk? Ska det utgöra samma avloppstätort? Länsstyrelsen ser en risk att Va-huvudmän i vissa situationer kommer att undvika att avveckla mindre reningsverk och ansluta flera tätorter till ett större reningsverk. Detta för att undvika att omfattas av kraven i förordningen. Länsstyrelsen bedömer att detta kan innebära att fler mindre reningsverk blir kvar vilket är negativt ur miljöskyddssynpunkt.

Eftersom listan med avloppstätorter inte kommer vara bindande blir det upp till varje tillsynsmyndighet att avgöra avgränsningen. Tillsynsmyndigheten ska därmed granska avgränsningen och vilka fastigheter som ska tillhöra avloppstätorten. Länsstyrelsen anser att

det behövs tydlig vägledning hur avloppstätorten ska avgränsas och hur dess belastning beräknas.

2kap 2§ Krav på ledningsnät

Fördelningen av tillsynsansvaret över kravet på anslutning till ledningsnät behöver förtydligas i vägledning.

Tillsynsmyndigheten kan enligt förslaget ställa krav på att fastigheter inom avloppstätorten ska ansluta sig till ledningsnätet. Länsstyrelsen bedömer att situationer riskerar att uppkomma där ett delat tillsynsansvar finns mellan de kommunala tillsynsmyndigheterna och Länsstyrelserna. Detta eftersom Länsstyrelsen har ett tillsynsansvar över kommunens skyldigheter enligt 6 §LAV. Tillsynsmyndigheten kan förelägga de enskilda fastighetsägarna att ansluta sig till ledningsnätet. Däremot kan fastighetsägarna inte efterleva föreläggandet om det saknas anslutningspunkt för fastigheten. Länsstyrelsen bedömer tillsynen behöver samordnas för att säkerställa att fastigheterna kan anslutas i de fall då verksamhetsområde saknas.

3 kap.20 §

Länsstyrelsen anser att förslaget är bra då det kommer att förtydliga möjligheten att ställa krav på verksamheter att rena det egna vattnet innan utsläpp till kommunala reningsverk. Förändringen innebär ett förtydligande av tillsynsmyndigheternas ansvar. Länsstyrelsen anser att det behövs vägledning för att likartade bedömningar för vilka försiktighetsmått som är rimliga. Det bör även förtydligas hur uppföljning av översynen kommer att göras. Detta eftersom det påverkar hur tillsynsmyndigheterna ska dokumentera att översynerna har gjorts.

5.2 Avloppstätort

Länsstyrelsen anser att de utpekade avloppstätorterna ska redovisas detaljerat för att det tydligt ska framgå vilka fastigheter som ingår. Det behövs vägledning hur tillsynsmyndigheten ska agera om de anser att avloppstätorten ska utökas. Vägledning behövs även kring beslut om att fastigheter ska ansluta sig till ledningsnätet.

Avloppstätorternas storlek har betydelse för vilka reningskrav som blir gällande. Även enskilda avloppsanläggningar inom avloppstätorten kan påverkas av reningskraven. Naturvårdsverket anger att registret över avloppstätorter ska användas som stöd vid

tillsyn och prövning. Länsstyrelsen anser att det är bra att registret tas fram nationellt men bedömer att utpekandet behöver ha hög detaljeringsgrad för att vara användbart.

Det framgår inte hur eller när avgränsningen av en avloppstätort ska beslutas av tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen bedömer att detta främst blir aktuellt när tillsynsmyndigheten inte är överens med fastighetsägare eller Va-huvudmannen om avgränsningen av avloppstätorten. Länsstyrelsen kan inte utläsa vem ett tillsynsbeslut ska riktas sig mot då avloppstätorten inte är något som är fastställt. Det behövs vägledning hur dessa beslut ska utformas och vilken rättskraft de har. Ska tillsynsmyndigheten förelägga Va-huvudmannen att utöka Avloppstätorten? Hur hanteras situationen då fastighetsägare, tillsynsmyndighet och Va-huvudman inte är överens om en fastighet ska ingå i avloppstätorten?

5.3 Den maximala genomsnittliga veckobelastningen avgör vilka reningskrav som gäller

Länsstyrelsen anser att det är otydligt vilken metod som ska användas för att beräkna Maxgvb för reningsverket respektive avloppstätorten.

Länsstyrelsen anser att det är otydligt om Maxgvb belastningen till reningsverket respektive från avloppstätorten ska beräknas på samma sätt. Av Naturvårdsverkets skrivningar finns tolkningsmöjligheten att samma beräkning ska användas. I det fall belastning alltid ska vara avloppstätortens Maxgvb belastning bör samma begrepp användas genomgående i avloppsförordningen. Detta för att undvika risken att olika tolkningar görs. Länsstyrelsen anser att det behövs tydlig vägledning hur de båda begreppen ska beräknas. Utan ett tydligt ställningstagande kring hur beräkningarna ska göras kommer det finnas en osäkerhet kring vilka krav som ska gälla för tätorter och reningsverk. Det finns även en risk att kraven kommer variera över tid om olika tolkningar görs.

5.4 Krav på att inrätta eller ansluta sig till ledningsnät

Länsstyrelsen delar naturvårdsverkets uppfattning det behövs ett utökat samarbete mellan Länsstyrelsen och de kommunala tillsynsmyndigheterna.

Länsstyrelsen är positivt att kravet på anslutning till ledningsnät förtydligas. Länsstyrelsen bedömer att kravet kommer att underlätta vid tillsyn av små avlopp.

5.5 Individuella system

Länsstyrelsen bedömer att förändringarna kommer ställa nya krav på de bedömningar som de kommunala tillsynsmyndigheterna. Vägledning behövs för att säkerställa likartade bedömningar. Ett förtydligande kring vad som avses med begreppet ”motsvarande skydd” behövs, likaså vägledning kring det.

Förändringarna kommer även ställa nya krav på de bedömningar som de kommunala tillsynsmyndigheterna ska göra vid tillsyn och prövning av små avloppsanläggningar. Det behövs vägledning kring hur bedömningarna ska göras för att likartade bedömningar ska göras i landet. Det saknas en definition av vad som avses med ”motsvarande skydd”. Utan en sådan definition är det inte möjligt att bedöma konsekvenserna av ändringen. Det är särskilt viktigt att vägledning kring begreppet ”motsvarande skydd” tas fram.

5.6 Avloppsplaner

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om avloppsplaner och strategisk miljöbedömning vid behov, då det möjliggör tidig hantering av miljöeffekter och bidrar till att uppnå miljömålen. Det är viktigt att avloppsplanerna integreras i den fysiska planeringen. Nya krav, såsom kvartär rening, ställer ökade krav på lokalisering och markanvändning, vilket behöver hanteras i god tid för att undvika konflikter med andra intressen.

5.8 Tertiär och kvartär rening samt områdesförteckningar

Eftersom riskbedömningen inte har ingått i remissen är det svårt att bedöma effekterna. Länsstyrelsen anser att det är av största vikt att

förteckningarna av känsliga områden tas fram så att de finns tillgängliga när lagstiftningen införlivas.

10.3 Direktivets konsekvenser beror på kommande genomförandeakter och föreskrifter

Länsstyrelsen vill påpeka att omprövningar innebär en ökad arbetsbörda hos Länsstyrelserna. Länsstyrelserna har bland annat ansvar för samråden inför prövningarna och är även remissinstans vid prövningarna. Omprövning av reningsverk är ofta resurskrävande och kräver att flera kompetenser är involverade i ärendena hos Länsstyrelserna. Omprövningarna kommer därför att innebära en ökad arbetsbörda hos Länsstyrelserna och kräver mer resurser.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av Landshövding Marita Ljung med miljöskyddshandläggare Jasmina Mustafica som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Länsråd Susanna Löfgren och enhetschef Marina Wallén Matsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.